

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
undervisningen i no i årskurs 1–3
i den fristående grundskolan
Båstad Montessoriskola Asken
i Båstads kommun

2012-01-26

1 (36)

Dnr 400-2011:1842

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i naturorienterande ämnen (no) i grundskolan årskurs 1–3 under hösten 2011. Granskningen vid Båstad Montessoriskola Asken i Båstads kommun ingår i detta projekt.

Båstad Montessoriskola Asken besöktes den 27–28 september 2011. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Cecilia Wallén och Ingrid Jacobsson. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen genomförs i totalt 23 kommunala skolor och 7 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Båstad Montessoriskola Asken

Båstad Montessoriskola Asken är en fristående grundskola som ligger i Grevie kyrkby i Båstads kommun. Huvudman för skolan är Båstad Montessori Ekonomisk förening. Skolan har vid besökstillfället 107 elever i förskoleklass och skolår 1–6. Klasserna är åldersblandade F–1, 2–3 och 4–6. Av de sju lärare som

2012-01-26

2 (36)

Dnr 400-2011:1842

arbetar i årskurs 1–3 undervisar samtliga sju i no. Rektorn är även förskolechef för tre förskolor som huvudmannen driver.

Skolan arbetar med "Grön Flagga", ett program för miljö och hållbar utveckling. Detta kommer till uttryck bland annat i den så kallade uteskolan, där eleverna en förmiddag i veckan i mindre grupp undervisas utomhus, antingen på skolgården, vid vindskydd i närheten eller i skogen. Inom ramen för uteskolan ges eleverna huvudsakligen undervisning i no, men även ämnena idrott och hälsa, matematik, samhällsorienterande ämnen och svenska ingår.

Vid Skolinspektionens regelbundna tillsyn 2008 av Båstad Montessoriskola Asken (då kallad Montessorigrundskolan Kärnan) fick skolan kritik för att elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen inte följdes upp och utvärderades på ett systematiskt sätt i samtliga ämnen samt att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyllde förordningens krav.

Resultat

1. Ger undervisningen förutsättningar för eleverna att utveckla de förmågor som beskrivs i de långsiktiga målen?

I kursplanerna i biologi, fysik och kemi finns tre förmågor eller långsiktiga mål beskrivna. Dessa förmågor ska eleverna ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i skolan. Denna frågeställning syftar till att undersöka om rektorn och lärarna ger eleverna denna möjlighet. Lärarna behöver ha tillräckliga kunskaper i no och vara förtrogna med den samlade läroplanen och se till att eleverna ges möjlighet att utvecklas mot de långsiktiga målen. Rektorn behöver ha kunskap om lärarnas undervisning och hur den planeras samt hur eleverna och vårdnadshavarna får information om elevernas kunskapsutveckling. Med utgångspunkt i direktivet granskas sju områden som samtliga kan antas ha betydelse för att eleverna ska kunna utveckla dessa förmågor.

2012-01-26

3 (36)

Dnr 400-2011:1842

1.1 Eleverna får möta naturvetenskapliga metoder och arbetssätt (systematiska undersökningar)

Att utveckla förmågan att genomföra systematiska undersökningar i naturvetenskapliga ämnen är ett av de långsiktiga målen i kursplanerna. Genom enkla fältstudier ska eleverna i årskurs 1-3 få en vana att vistas i naturen och även göra enklare naturvetenskapliga undersökningar. Såväl fältstudierna som de naturvetenskapliga undersökningarna ska ha systematiska inslag. För att kunna göra detta behöver lärarna har tillgång till relevant no-material.

Undervisningen i no vid Båstad Montessoriskola Asken sker till övervägande del utomhus i den så kallade uteskolan. Vid Skolinspektionens besök observeras lektioner såväl inomhus som utomhus. Den första observerade lektionen består av enklare fältstudier med en mindre grupp elever i årskurs 2-3 i en skog i närheten. En stor del av lektionstiden går åt till att ta sig till skogen. Under promenaden sker inga samtal eller observationer med eleverna med anknytning till no. Läraren inleder med att repetera tillsammans med eleverna vad de kommer ihåg från tidigare lektioner om Allemansrätten. Eleverna får därefter en och en göra observationer av djur och växter i en så kallad naturruta samt använda sina sinnen i övningar där de känner, luktar, lyssnar och ser. Läraren går runt till eleverna för att svara på deras frågor eller få eleverna mer fokuserade på sina uppgifter.

Inomhus observerar Skolinspektionen en laboration om ellära i årskurs 2-3, där läraren med hjälp av ett bildspel inleder med en repetition av föregående lektion och genomgång av lektionens syfte och innehåll. Eleverna får därefter i grupper prova att koppla samman ett batteri med sladdar, glödlampor och elmotor för att få lampan att lysa eller motorn att fungera. Läraren går runt och ställer utvecklande frågor till eleverna. Dokumentation sker genom att eleverna ritar av och skriver om hur de kopplat. Eleverna får i slutet av lektionen berätta om hur de gjort och vad som hände.

Den lektion i klass F-1 som Skolinspektionen observerar har enligt läraren flera syften: att eleverna ska lära sig vad en termometer är, när is fryser, hur varmt det är utomhus under olika årstider samt hur is smälter på vintern med hjälp av salt. Den första delen av lektionen består av ett kort samtal kring temperatur, årstider och vatten/is där eleverna får svara på frågor. Sedan visar läraren hur en termometer avläses och därefter följer två demonstrationer med is. Eleverna får förutsäga vad de tror kommer att hända om man håller salt på is. Nå-

2012-01-26

4 (36)

Dnr 400-2011:1842

gon dokumentation av laborationen sker inte och inte heller någon gemensam uppföljning med resonemang om resultatet. Under resterande del av lektionen arbetar eleverna individuellt med olika ämnen. Ett par elever som arbetar med naturens kretslopp lägger ut bild- och textkort som de skriver av i en skrivbok. En annan grupp elever laborerar med vatten. Läraren arbetar under tiden med andra elever.

Rektorn och lärarna säger att de är stolta över sin no-undervisning och betonar att de låter eleverna experimentera mycket. I en del av de lokala pedagogiska planeringar (LPP) från våren och hösten 2011 som Skolinspektionen tagit del av återfinns arbetsområden där naturvetenskapliga undersökningar och laborationer ingår. Rektorn säger sig ha som mål att det ska förekomma minst ett experiment per vecka i varje klass. Av elevintervjuer framkommer att experiment och laborationer är vanligare i årskurs 1 än i årskurs 2 och 3, vilket bekräftas i lärarintervjun.

Tillgång till laborativt no-material finns i alla klassrum, till exempel i form av brickor med förberett laborationsmaterial och arbetskort med förslag på experiment.

Granskningen visar att eleverna får utföra enklare fältstudier, observationer och undersökningar. Vid de lektioner som Skolinspektionen observerar läggs dock liten eller ingen vikt vid att eleverna ska få förutsäga, gissa eller formulera hypoteser. De intervjuade eleverna säger att de ibland får "ställa frågor, gissa och tänka innan ett experiment". Dokumentation och gemensamma samtal, reflektioner och utvärderingar kring resultaten förekommer i liten utsträckning. En vanlig arbetsgång är, vid Skolinspektionens besök och enligt eleverna, att eleverna efter lärargenomgång på egen hand får laborera, i många fall utan att diskutera, återkoppla och utvärdera laborationen tillsammans med en lärare. Enligt eleverna är ett annat vanligt förekommande arbetssätt att de "forskar", dvs. de väljer ett objekt (ett djur eller en växt) inom ett specifikt område som de skriver om. Denna undervisning förefaller innehålla få inslag av systematiska metoder och arbetssätt. (Se vidare 1.3) Av lektionsobservationer och av intervjuer med lärare och elever framgår att de fältstudier som genomförs i uteskolan, och som enligt lärarna är det dominerande inslaget i no-undervisningen, har få inslag av systematiskt naturvetenskapligt arbete.

2012-01-26

5 (36)

Dnr 400-2011:1842

Lärarna visar i intervjuerna en stor osäkerhet kring de förmågor eller långsiktiga mål som ska genomsyra undervisningen och som beskrivs i syftestexten i kursplanerna. De långsiktiga målen i no och vad ett naturvetenskapligt arbetssätt innebär har, enligt lärarna och rektorn, ännu inte diskuterats på skolan, då skolan har valt att prioritera arbetet med ett pågående matematikprojekt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i Båstad Montessoriskola Asken får utföra enklare fältstudier, observationer och undersökningar. Eleverna behöver dock få möjligheter att möta naturvetenskapliga metoder och arbetssätt med ett större inslag av systematik så att eleverna får förtrogenhet med systematiska undersökningar som arbetssätt. Skolinspektionen bedömer vidare att tillgång till relevant undervisningsmaterial i no finns och används i planeringen och det pedagogiska arbetet.

1.2 Elevernas intressen och erfarenheter tas tillvara i undervisningen

Läraren ska i no-undervisningen kunna ta tillvara elevernas frågor och anpassa undervisningen efter elevernas erfarenhetsvärld och kunskapsnivå. Undervisningen ska präglas av en trygg miljö där eleverna vågar pröva sig fram och där det är tillåtet att svara fel.

Den no-undervisning Skolinspektionen tar del av sker till största delen i mindre grupper och består av genomgångar följt av grupp- eller individuellt arbete. Det framkommer av intervjuer och av aktuella lokala pedagogiska planeringar (LPP) att undervisningen ofta är ämnesövergripande och tematisk; Under havsytan och Djungeln är exempel på teman framtagna efter elevernas intressen. Lärarna knyter an till elevernas frågor och elevernas vardag. Till exempel får eleverna under en lektion komma med förslag på elapparater i hemmet och vid en annan lektion ställer läraren frågor om årstider och temperatur och vilka upplevelser eleverna har kring detta. Lärarna berättar att de i ett tidigare projekt följt fjärilars utveckling från ägg till färdig fjäril, där elevernas intressen togs tillvara i undervisningen. I klassrummen finns naturbord där eleverna ges möjlighet att följa till exempel årets skiftningar och inspireras av böcker, montessorimaterial och föremål från naturen. Hos klass F-1 finns ett akvarium med sköldpaddor, som enligt lärare och elever används i no-undervisningen.

2012-01-26

6 (36)

Dnr 400-2011:1842

Montessoripedagogiken bygger på ett elevaktivt arbetssätt där undervisningen styrs av elevens önskemål, behov och kunskapsnivå. Detta visar sig vid besöket genom att eleverna ges möjlighet att arbeta självständigt med no efter en gemensam diskussion med läraren om vilket material/ämneselement eleven vill arbeta med. Graden av individanpassning är i detta moment hög och elevernas förutsättningar styr innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Eleverna i intervjun säger att de delvis får önska innehåll och arbetsuppgifter när de arbetar inomhus, men att de efterlyser mer delaktighet i uteskolan.

Skolinspektionen konstaterar att eleverna visar ett stort intresse för no, vilket också bekräftas av lärarna. Undervisningen utformas till för eleverna välkända sammanhang och utgår från elevernas kunskapsnivå. Att ställa frågor, komma med idéer och svara fel är "helt OK" enligt eleverna.

Eleverna berättar att de använder bild i no-undervisningen, till exempel genom att skapa i olika material eller i uteskolan rita i sina no-böcker. Vid besöket komponerar några elever en sång om regnskogar och om att vara rädda om miljön. Lärarna ger även exempel på att man använder sig av lek och drama, till exempel har man lekt att man var i djungeln. Lärarna uppger i intervjun att de interaktiva skrivtavlor som används mer och mer bidrar till att öka elevernas intresse för ämnet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att elevernas intressen och erfarenheter tas tillvara i undervisningen.

1.3 Eleverna får möta och kommunicera det naturvetenskapliga språket i tal och text

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att ställa frågor, samtala, beskriva, berätta, diskutera och skriva. Forskning visar att det är viktigt att eleverna får träna sig i att använda det naturvetenskapliga språket både muntligt och skriftligt för att kunna gå från en vardaglig förståelse av fenomen till en naturvetenskaplig förståelse.

I undervisningen introduceras eleverna till det naturvetenskapliga språket via genomgångar, frågor från läraren, montessorimaterial, faktaböcker och arbetsuppgifter. Lärarna säger i intervjun att det är viktigt att använda ett "riktigt språk" i samtal med eleverna och att man fört diskussioner om vilka begrepp som ska introduceras och när, eftersom man menar att ord och begrepp inte

2012-01-26

7 (36)

Dnr 400-2011:1842

behöver vara svåra för barn bara för att vuxna tycker att de är svåra. I de observerade lektionerna presenterar och använder lärarna en rad naturvetenskapliga begrepp såsom fridlyst, strömstyrka, volt, ampere, temperatur, fryser, smälter.

"Det vanligaste är att vi jobbar en och en, till exempel med att forska om naturen", säger eleverna i intervjun, och tillägger att de inom sig skriver mest, läser en del och pratar ganska sällan. Lärarna uttrycker en önskan att "hinna" diskutera mer med eleverna kring naturvetenskap. Rektorn säger i intervjun att man på skolan har diskuterat vikten av naturvetenskapliga samtal och att man därför vill erbjuda eleverna ännu mer samtal än vad som sker idag. I lärar- och elevintervjuer framkommer att eleverna möter naturvetenskapliga texter i det av lärarna utarbetade montessorimaterialet (till exempel bildkort och faktakort) och i faktaböcker. Detta sker till exempel vid så kallad forskning då eleverna formulerar texter själva, men där en del reproduktion av texter också förekommer. Då och då dokumenteras också arbetet i en skrivbok. Skönlitteratur och sagor förekommer också, vilket kan utläsas av de LPP:er som Skolinspektionen tagit del av.

Eleverna har möjlighet att diskutera när de laborerar, men lärarledda diskussioner förekommer i liten utsträckning vid besöket. Elevernas frågor släpps fram, men bemöts och besvaras inte alltid och följs i vissa fall av en motfråga ("Vad tror du?") utan att möjlighet ges till vidare diskussion. Skolinspektionen ser en lektion där eleverna gemensamt får sammanfatta sitt lärande, men i övrigt saknas möjlighet att ta tillvara vad man varit med om i form av diskussioner och nya frågor, utan eleverna lämnas att konstatera resultatet på egen hand eller inte alls. (se även 1.4).

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna behöver ges större möjlighet att beskriva, samtala, berätta och diskutera. Skolinspektionen bedömer vidare att eleverna introduceras till naturvetenskapliga begrepp och att undervisningen ger eleverna möjlighet att uttrycka sig skriftligt och att möta naturvetenskapliga texter.

1.4 Eleverna ges möjlighet att se och förstå det relevanta innehållet

Forskning har visat att det ibland i alltför stor utsträckning överläts på elever att själva se och förstå det naturvetenskapliga innehållet. Här undersöks därför om läraren ger

2012-01-26

8 (36)

Dnr 400-2011:1842

eleverna möjlighet att göra relevanta observationer, se samband, dra slutsatser och aktivt stödjer eleverna till förståelse.

Eleverna i Båstad Montessoriskola Asken får möta naturvetenskap på många sätt. De förevisas experiment, får prova på egen hand och har uteskola där ett viktigt mål, enligt lärarna, är att uppleva naturen. Laborationsmaterial står framme i klassrummen för att eleverna ska kunna använda detta på egen hand. Skolinspektionen ser flera aktiviteter med anknytning till no igång vid besöket och lärarna säger att de vill skapa intresse för no.

Handledningen som lärarna ger eleverna vid Skolinspektionens besök består till stor del av att introducera aktiviteter och få eleverna att förstå vad de ska göra snarare än hjälp att förstå det naturvetenskapliga innehållet. Vid grupparbete konstaterar Skolinspektionen, och även lärarna i efterföljande samtal, att grupperna arbetar mycket olika och fungerar olika väl. En del elever är mycket aktiva medan andra sitter tysta och tittar på. Pojkarna tar stort utrymme vid samtliga lektionsobservationer. Lärarna reflekterar, i samtal efter lektionerna, över behovet av genomtänkta gruppindelningar under laborationer, för att ge eleverna större möjlighet till förståelse. Skolinspektionen ser exempel på att lärarna går runt och handleder eleverna när de arbetar på egen hand eller i grupp. Vid andra tillfällen får eleverna arbeta helt på egen hand utan att läraren ger handledning som utvecklar förståelse, och lärarna överlåter på eleverna att själva se och förstå det naturvetenskapliga innehållet. (Se även 1.3)

De observerade lektionerna innehåller mycket stoff och fakta som presenteras relativt snabbt. En av lärarna reflekterar, i samtal med Skolinspektionen efter lektionen, kring behovet av att minska ner på innehållet och målen för lektionen och lägga mer vikt vid att förklara. Rektorn säger i intervjun att skolan har mycket inspirationsmaterial men att man har diskuterat att ge eleverna ytterligare möjligheter till naturvetenskapliga samtal, vilket enligt rektorn är en grund för att skapa förståelse.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i högre utsträckning behöver ges möjlighet att förstå det naturvetenskapliga innehållet i undervisningen. Laborationer och experiment behöver genomföras på ett sätt som ger eleverna ökad förståelse och lärarna behöver ge eleverna ytterligare handledning för att utveckla förståelse.

2012-01-26

9 (36)

Dnr 400-2011:1842

1.5 Uppföljning av kunskapsresultaten och progression

Här undersöks om elevernas kunskapsutveckling följs upp med utgångspunkt i den samlade läroplanen. Forskning har visat att lärande, bedömning och undervisning fungerar växelverkande. För att leda eleven vidare i sin kunskapsutveckling är det viktigt att lärarens analys och bedömning av elevens lärande är av god kvalitet.

Skolan befinner sig, enligt rektorn och lärarna, i en förändringsprocess vad gäller dokumentation och uppföljning av elevernas kunskaper. Samtidigt har en ny samlad läroplan börjat gälla från och med den 1 juli 2011. Implementeringen av Lgr 11 vid Båstad Montessoriskola Asken har, enligt rektorn och lärarna, inte getts tillräckligt utrymme i tid och hittills har bara det centrala innehållet i kursplanerna gått igenom. Syften och kunskapskrav har ännu inte behandlats, områden som ska ligga till grund för undervisning och bedömning.

På skolan finns ett antal olika formulär som används för dokumentation av elevernas kunskapsutveckling. Dokumentationen består mestadels av avprickning av vad eleverna gjort i varje ämne, ofta kopplat till montessorimaterialet. Varje elev har ett "schematisk träd", där läraren tillsammans med eleven färgmarkerar det område inom varje ämne som eleven har gjort/gått igenom, exempelvis däggdjur, vatten, skelett, näringskedja. Dessa dokument används, enligt rektorn, vid planering av elevens individuella arbete och ska tydliggöra vilka ämnen och förväntningar på arbeten som skolan har. Enligt rektorn förs diskussioner, som ännu inte är klara, kring vad som ska dokumenteras och hur "trädet" ska användas – "Vad eleven gjort eller vad eleven kan?" Någon koppling till de nationella målen i no finns inte i dessa dokument. För att dokumentera elevernas kunskaper har lärarna även använt ett rutsystem uppbyggt efter Lpo 94 (gröna rutor för uppnådd kunskap). Detta har under innevarande termin reviderats och kompletterats med en blankett för sammanställning av kunskapsresultat i varje klass och varje ämne.

I intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna sällan eller aldrig får veta vilka mål eller kunskapskrav de ska uppnå. Eleverna känner dock till att läraren har "en tjock bok där det står vad eleverna ska lära sig". I intervjun tar rektorn upp att hon har funderat kring elevernas behov av att känna till

2012-01-26

10 (36)

Dnr 400-2011:1842

kunskapskraven och att skolan behöver utveckla sitt arbete med att klargöra målen för eleverna.

Skolans IUP med skriftliga omdömen ska, enligt rektorn, under hösten 2011 omarbetas av flera anledningar. En ny modell med elevledda utvecklingssamtal har genomförts i början av höstterminen 2011, där eleverna tillsammans med läraren och föräldrarna fyller i en individuell utvecklingsplan (IUP) där elevernas utvecklingsmål anges. Skolinspektionens dokumentanalys av dessa IUP:er från årskurs 1 visar att no-ämnena inte finns representerade och att elevernas mål i andra ämnen saknar koppling till kunskapskraven och är inriktade på att arbeta med ett visst montessorimaterial eller till exempel "läsa fortare". I skolans utvärdering av läsåret 2010/2011 står att läsa att lärarna i de skriftliga omdömena endast utvärderat vissa mål i varje ämne och att omdömena "saknar succession och utvecklingsmöjlighet". Rektorn uppger att skolans IUP med skriftliga omdömen hittills varit vilseledande och otydliga för föräldrar och elever. Skolan vill därför ändra sina omdömen så att de synliggör samtliga ämnen och så att bedömningarna görs mot samtliga kunskapskrav i ämnet. Några aktuella skriftliga omdömen för Skolinspektionen att ta del av finns därmed inte, eftersom skolan ännu inte hunnit utarbeta någon ny mall eller gett några skriftliga omdömen denna termin.

Dokument och intervjuer visar att skolan har en gemensam planering i no i årskurs 1–3 med uppdelning av innehållet i kursplanernas centrala innehåll. Däremot har lärarna inte hunnit diskutera de nya kursplanerna med mottagande lärare i årskurserna 4–6 eller 7–9, men det planeras. Det finns ett samarbete mellan rektorn på skolan och rektorerna på de mottagande 7–9-skolorna. Inför årskurs 7 sker ett överlämnande till de olika kommunala skolor som eleverna väljer att gå i. Skolan gör också uppföljningar av hur det går för eleverna i de senare årskurserna, vilka hittills visat att alla tidigare elever klarat målen i alla ämnen i årskurs 9.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan behöver utveckla och förtydliga sitt arbete med uppföljning av kunskapsresultaten i no-ämnena så att elevernas kunskapsresultat är dokumenterade och bedömda enligt kunskapskraven. Eleverna behöver informeras om vilka kunskapskrav de ska uppnå och lärarnas bedömningar av elevernas kunskaper i no-ämnena behöver kommuniceras kontinuerligt till elever och föräldrar, bland annat i form av IUP med skriftliga omdömen.

2012-01-26

11 (36)

Dnr 400-2011:1842

2. Får eleverna en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet?

Kursplanerna i biologi, fysik och kemi har för åren 1-3 ett gemensamt centralt innehåll. Det centrala innehållet innehåller sex kunskapsområden, året runt i naturen, kropp och hälsa, kraft och rörelse, material och ämnen i vår omgivning, berättelser om natur och naturvetenskap samt metoder och arbetssätt. Frågeställningen syftar till att besvara om alla elever får en undervisning som minst täcker alla dessa kunskapsområden.

Skolan har en nyligen framtagna planering av undervisningen i årskurs 1-3 som utgår från och täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet. Skolan för diskussioner om att lägga till ett par områden från det centrala innehållet i senare årskurser eftersom man anser att eleverna redan i de tidigaste skolåren är intresserade och nyfikna och "mår bra" av att stöta på exempelvis periodiska systemet, planeter och ellära. Denna diskussion är dock inte klar, menar lärarna i intervjun, eftersom tid för samplanering saknas, och de har därför ännu inte haft möjlighet att sätta sig in i kursplanerna tillräckligt för att göra en samplanering för det centrala innehållet som spänner över årskurs 1-6 (se även punkt 1.5).

Skolans uppgifter till Skolinspektionen angående hur många timmar som erbjuds eleverna skiljer sig åt i olika dokument, men rektorn uppger vid besöket att ämnena fysik, kemi och biologi sammanlagt omfattar cirka 170 undervisningstimmar i årskurs 1-3. Vid intervjuer med lärare och rektor framkommer att de tycker att timplanen är svår att hantera, bland annat eftersom man inom montessoripedagogiken arbetar ämnesintegrerat, åldersblandat och med så kallat eget arbete. Rektorn har, för att få ett grepp om undervisningstiden, begärt att personalen varje vecka ska dokumentera ungefär hur mycket tid man ägnar åt de olika ämnena. Rektorn och lärarna har också diskuterat timplanen i förhållande till måluppfyllelsen och rektorn säger att hon hellre hade sett att undervisningstiden styrts av resultaten än av en timplan för att erbjuda varje elev det han/hon behöver. Rektorn känner sig dock trygg i att eleverna får minst det antal timmar i no som anges i timplanen, men lärarna ser en farhåga i att biologin tar för mycket plats i förhållande till fysik och kemi, eftersom utskolan fokuserar på biologi. Dock har det blivit bättre denna termin med den nya planeringen av det centrala innehållet, anser lärarna.

2012-01-26

12 (36)

Dnr 400-2011:1842

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna får en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet.

3. Har skolan ett kvalitetsarbete kring no-undervisningen?

Denna punkt syftar till att undersöka om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete där undervisningen i no-ämnena följs upp och utvecklas utifrån de nationella målen.

Skolan har inte upprättat någon kvalitetsredovisning för läsåret 2010/2011, vilket enligt rektorn beror på tidsbrist. Rektorn uppger vid intervjuer och i dokument att hon inte sammanställer elevernas kunskapsresultat i no på grupp- eller skolnivå, att skolan inte använder elevernas resultat för att utvärdera undervisningen i no och att ämnesspecifika uppföljningar saknas. Analys av resultat sker enligt lärarna huvudsakligen i de ämnen där det finns nationella prov, det vill säga i engelska, matematik och svenska. Rektorn säger till Skolinspektionen att hon utvärderar undervisningen mer utifrån elevernas utveckling av kunskaper än av resultat och berättar att hon arbetar med att utveckla skolans kvalitetsarbete.

Rektorn är på skolan två dagar per vecka och hinner, enligt såväl henne själv som lärarna, sällan besöka undervisningen. Dock har hon vid några tillfällen gjort observationer i verksamheten som en del i rektorsutbildningen, men inte specifikt i no.

I implementeringen av skolans nya styrdokument har skollagen fått ett större utrymme än Lgr 11, menar rektorn. Tre av skolans lärare och rektorn har deltagit i Skolverkets fortbildningsinsatser kring skollagen och Lgr 11. I intervjuer med lärarna framkommer att de efterfrågar tid för kompetensutveckling och skolgemensamma diskussioner kring den samlade läroplanen med nya kursplaner och tolkningen av dessa. I dokument kring åtgärder för kvalitetsutveckling inför innevarande läsår tar skolan upp som ett utvecklingsområde att "arbeta aktivt utifrån läroplanens mål". Skolan deltar detta läsår i ett stort matematikprojekt, vilket enligt rektorn och lärarna har gjort att fokus ligger på ma-

2012-01-26

13 (36)

Dnr 400-2011:1842

tematik och att implementeringen av Lgr 11 inte har hunnits med i den utsträckning som de önskat. Det finns ingen plan för vidare implementering av Lgr 11. Än så länge har lärarna gått igenom det centrala innehållet i de olika kursplanerna, uppger de i intervjun. Övriga delar av kursplanerna (syften med förmågor och kunskapskrav) har ännu inte behandlats, vilket också är den bild Skolinspektionen får i dokumentstudier, intervjuer och vid lektionsobservationer (se även punkt 1.5).

Lärarna har fått i uppdrag av rektorn att göra lokala pedagogiska planeringar. Vid Skolinspektionens genomgång av dessa framkommer att LPP ser mycket olika ut till innehåll och uppbyggnad. Enligt rektorn och lärarna beror detta på att lärarna inte gemensamt planerat och diskuterat hur en LPP ska skrivas, utan alla har fått pröva sig fram själva. Rektorn uppger att hennes plan är att lärarna först ska tänka fritt själva och att arbetslagen i ett senare skede ska samla sig kring ett gemensamt tänk.

Vid Båstad Montessoriskola Asken undervisar sju pedagoger i no i årskurs 1–3 enligt insänd dokumentation till Skolinspektionen. Tre av dessa är genom sin lärarutbildning behöriga att undervisa i no i aktuell åldersgrupp. Av resterande undervisande pedagoger har en lärarutbildning för åldersgruppen men saknar ämnesbehörighet i no, en har lärarutbildning för annan åldersgrupp och saknar ämnesbehörighet i no och övriga två saknar pedagogisk högskoleutbildning men är utbildade montessoripedagoger. En stor del av no-undervisningen sker i den så kallade uteskolan, där båda ansvariga lärare saknar no-behörighet. Detta innebär att tre av sju lärare saknar utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak bedriver. Rektorn är medveten om detta men menar att hon, för att kunna möta eleverna på bästa sätt, försöker kombinera lärarnas olika utbildningar med deras engagemang och intresse för olika ämnesområden. De lärare som saknar utbildning för no har, enligt rektorn, en behörig lärare som mentor som är med och planerar undervisningen.

Rektorn uppger att hon kommer att ta fram en plan för lärarnas fortbildning och kompetensutveckling. Hittills har kompetensutveckling skett utifrån lärarnas önskemål eller intresse och oftast kunna tillgodoses. Inom no har fortbildning skett genom montessoriutbildning, no-kurser och besök på no-biennalen. Någon samlad kompetensutveckling sker sällan eller aldrig och gemensam tid för diskussioner med koppling till no saknas, enligt lärarna.

2012-01-26

14 (36)

Dnr 400-2011:1842

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver ta ett större ansvar för att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs där undervisningen i no kontinuerligt planeras, följs upp och utvecklas i enlighet med de mål som finns för utbildningen.

Två av de lärare som undervisar i no saknar pedagogisk högskoleutbildning helt, medan en lärare har pedagogisk högskoleutbildning, men för en annan åldersgrupp och med annan ämnesbehörighet än no. Lärare som anställdes före den 1 juli 2011 ska bedömas enligt 1985 års skollag vad gäller behörighetsfrågan. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se över personalens behörighet och ansvarsområden så att skolan för undervisningen använder lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Kompetensutveckling sker regelbundet, men saknar systematik och långsiktighet och utgår ifrån intresse hos lärarna snarare än från konstaterade behov hos eleverna, lärarnas behörighet eller nödvändiga implementeringsbehov. Skolinspektionen bedömer därför att rektorn behöver se till att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

4. Används IT-verktyg i undervisningen på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala kompetens?

Här undersöks om IT-verktyg förekommer i undervisningen och om de i sådant fall används på ett sätt som stödjer elevernas lärande, både vad gäller kunskaper i no-ämnena och vad gäller allmän digital kompetens.

IT-användningen stödjer elevernas lärande

Vid Skolinspektionens besök använder en av lärarna en Powerpointpresentation vid genomgång av lektionens syfte och innehåll. Detta stödjer elevernas lärande genom att tydliggöra lektionsinnehållet och genom att eleverna får informationen såväl skriftligt som muntligt. Samtliga lärare på skolan har en egen bärbar dator som även används av eleverna i no-undervisningen. Det finns dessutom elevdatorer i klassrummen. Eleverna berättar i intervjun att de

2012-01-26

15 (36)

Dnr 400-2011:1842

ofta använder ordbehandlingsprogram när de "forskar", men att de inte så ofta söker information på internet. I samtliga intervjuer framkommer att tillgången till datorer på det stora hela är tillräcklig, men att vissa av datorerna behöver förnyas och att skolans nätverk behöver byggas ut för att fungera tillfredsställande. Årskurs 2–3 har tillgång till interaktiva skrivtavlor som både lärare och elever har fått utbildning i att använda. Lärarna uppger i intervjun att datorer och skolans interaktiva skrivtavlor bidrar till att underlätta individanpassning och samarbete och öka elevernas intresse. Ännu används dock skrivtavlor i högre utsträckning i andra ämnen än i no.

IT-användningen stödjer utvecklingen av elevernas digitala kompetens

Skolan har under 2011 tagit fram en digital strategi som anger mål för elevernas IT-användning, exempelvis skicka och ta emot e-post, känna till olika sökmotorer, använda pedagogiska spel, hantera digitala bilder, diskutera etik och källkritik, använda ordbehandlingsprogram mm. Enligt lärarna har elever i årskurs 3 börjat göra presentationer i Powerpoint. Digitalkameror finns på skolan, men används inte så ofta, enligt lärarna. I utvärderingsdokument som Skolinspektionen tagit del av finns elevernas arbete med digitalkamera som ett utvecklingsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att i undervisningen i no används IT-verktyg på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och digitala kompetens.

2012-01-26

16 (36)

Dnr 400-2011:1842

Syfte och frågeställningar

Både internationella och nationella studier och utvärderingar har visat att undervisningen i no-ämnena i grundskolan innehåller brister. Elever i grundskolans senare år uppger i undersökningar att de upplever de naturorienterade ämnena som svåra och att de inte alltid vet varför de ska lära sig ämnena. no-ämnena tillhör också de ämnen som i de senare åren har lägst måluppfyllelse. Även om det finns begränsat med forskning om undervisningen av no i de tidiga åren, visar de studier som har gjorts att positiva upplevelser av no under de tidiga skolåren förefaller ha en bestående inverkan på elevernas attityder till ämnena.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att utifrån denna problembild undersöka om det i enlighet med kraven i styrdokumentet bedrivs en undervisning i no-ämnena som ger eleverna möjlighet att utveckla de ämnesspecifika förmågorna så som de formuleras i den samlade läroplanen. Granskningen undersöker vidare om undervisningen täcker alla kunskapsområden i den samlade läroplanens centrala innehåll samt hur skolorna arbetar med att utveckla undervisningen i no. Granskningen syftar även till att undersöka om det finns en ändamålsenlig och likvärdig lärandemiljö i undervisningen i no-ämnena i grundskolans tidiga år.

Metod och material

Granskningen inleds genom att inspektörerna innan besöket i skolan tar del av olika dokument för en dokumentanalys. Rektorn har exempelvis ombetts att svara på en verksamhetsredogörelse.

Varje skolbesök inleds med ett kortare möte med berörda lärare och rektor. Inspektörerna genomför sedan i par lektionsobservationer där de var för sig har för löpande anteckningar under lektionens gång. Direkt efter varje observerad lektion fyller varje inspektör enskilt i ett observationsschema. Efter detta diskuterar inspektörerna sina respektive bedömningar och fyller i ett gemensamt underlag. Den observerade läraren intervjuas sen med utgångspunkt i den observerade lektionen. Under besöket genomför inspektörerna intervjuer med rektorn, lärare (både i grupp och enskilt), samt med ett slumpmässigt urval av en mindre grupp elever i de aktuella årskurserna. Besöket avslutas med en

Skolinspektionen

2012-01-26

17 (36)

Dnr 400-2011:1842

återkoppling till lärare och rektorn kring inspektörernas preliminära bedömningar.

Båstad Montessoriskola Asken	Antal
Elever 1-3	51
Intervjuade elever	10
Klasser 1-3	2
Observerade klasser	2/2
Observationer (totalt)	3

Författningsstöd kvalitetsgranskning av undervisningen i no i grundskolan årskurs 1-3

För information om aktuell forskning inom området hänvisas till projektets litteraturöversikt som finns tillgänglig på Skolinspektionens hemsida:

<http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/NO-amnena-i-arskurs-13/>

2012-01-26

19 (36)

Dnr 400-2011:1842

1. Ger undervisningen förutsättningar för eleverna att utveckla de förmågor som beskrivs i de långsiktiga målen?

1.1 Eleverna får möta naturvetenskapliga metoder och arbetssätt (systematiska undersökningar)

Inom detta område granskas följande

Eleverna får möjlighet att utföra enklare fältstudier och undersökningar. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Eleverna får formulera hypoteser, göra observationer, samla data, mäta, sortera, gruppera, jämföra med andra och utvärdera. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Tillgång till no-material finns som möjliggör en no-undervisning i enlighet med nationella mål och riktlinjer. (*2 kap. 35 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*).

Författningsstöd

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Lgr 2.8 Rektorns ansvar

/.../ Rektorn har /.../ ett särskilt ansvar för att /.../

- skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till /.../ läromedel av god kvalitet /.../

Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi

Syfte

Undervisningen i ämnet biologi [*fysik/kemi*] ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om biologiska [*kemiska/fysikaliska*] samband och nyfikenhet på och

2012-01-26

20 (36)

Dnr 400-2011:1842

intresse för att undersöka omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att ställa frågor om naturen och människan [*kemiska processer och materiens egenskaper och uppbyggnad/fysikaliska företeelser och sammanhang*] utifrån egna upplevelser och aktuella händelser. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att söka svar på frågor med hjälp av både systematiska undersökningar och olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande kring sina egna resultat, andras argument och olika informationskällor. Genom undervisningen ska eleverna också utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och värderas med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. /.../

Genom undervisningen i ämnet biologi [*kemi/fysik*] ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att /.../

- genomföra systematiska undersökningar i biologi [*kemi/fysik*]. /.../

Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll

/.../

Metoder och arbetssätt

- Enkla fältstudier och observationer i närmiljön
- Enkla naturvetenskapliga undersökningar /.../

Kunskapskrav

Utifrån tydliga instruktioner kan eleven utföra fältstudier och andra typer av enkla undersökningar som handlar om naturen och människan, kraft och rörelse samt vatten och luft. Eleven gör enkla observationer av årstider, namnger några djur och växter, sorterar dem efter olika egenskaper samt beskriver och ger exempel på kopplingar mellan dem i enkla näringskedjor. /.../ Eleven kan sortera några föremål utifrån olika egenskaper samt separerar lösningar och blandningar med enkla metoder. I det undersökande arbetet gör eleven någon jämförelse mellan egna och andras resultat./.../.

2012-01-26

21 (36)

Dnr 400-2011:1842

1.2 Elevernas intressen och erfarenheter tas tillvara i undervisningen

Inom detta område granskas följande

Undervisningen utformas till för eleverna välkända sammanhang och utgår från elevernas kunskapsnivå. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Eleverna uppmuntras att göra försök där misstag, eller "fel" svar ses som tillfällen till lärande. (1 kap 4 § skollagen, *Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande samt 2.2 Kunskaper*).

Undervisningen anpassas efter elevernas frågor. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Eleverna får använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper, Lgr 11*).

Författningsstöd

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. /.../.

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

2012-01-26

22 (36)

Dnr 400-2011:1842

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. /.../ Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. /.../Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper**Mål**

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud./.../

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Riktlinjer

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.
- organisera och genomföra arbetet så att eleven

2012-01-26

23 (36)

Dnr 400-2011:1842

- utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga,
- upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt,
- får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling./.../.

Avsnitt 3.9–3.11 kursplanerna

Se ovan syftestexten.

1.3 Eleverna får möta och kommunicera det naturvetenskapliga språket i tal och text

Inom detta område granskas följande

Eleverna introduceras till naturvetenskapliga begrepp, bl.a. genom att lärarna tar tillvara på elevernas frågor och funderingar. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Eleverna får möjlighet att ställa frågor, samtala, beskriva, berätta, diskutera mm. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper, Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Undervisningen ger eleverna möjlighet att uttrycka sig skriftligen och att möta texter i bland annat sagor, myter och konst. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt./.../

2012-01-26

24 (36)

Dnr 400-2011:1842

- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud./.../

Läraren ska

- ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel

Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik

/.../ Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att ställa frågor om naturen och människan [kemiska processer och materiens egenskaper/om fysikaliska företeelser och sammanhang] utifrån egna upplevelser och aktuella händelser./.../

Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll.

Berättelser om natur och naturvetenskap

Skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan. /.../

Metoder och arbetssätt

/.../

- Dokumentation av naturvetenskapliga undersökningar med text, bild och andra uttrycksformer.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3

Eleven kan beskriva och exempel på enkla samband i naturen utifrån upplevelser och utforskande av närmiljön. I samtal om årstider berättar eleven om förändringar i naturen och ger exempel på livscyklar hos några djur och växter. Eleverna berättar också om några av människans kroppsdelar och sinnen, och diskuterar några faktorer som påverka människors hälsa. Eleven kan samtala om tyngdkraft, friktion och jämvikt i relation till lek och rörelse. Eleven beskriver vad några olika föremål är tillverkade av för material och hur de kan sorte-

2012-01-26

25 (36)

Dnr 400-2011:1842

ras. Eleven kan berätta om ljus och ljud och ge exempel på egenskaper hos vatten och luft och relatera till egna iakttagelser. Dessutom kan eleven samtal om skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan.

/.../ Eleven dokumenterar sina undersökningar med hjälp av olika uttrycksformer och kan använda sig av sin dokumentation i diskussioner och samtal.

1.4 Eleverna ges möjlighet att förstå det naturvetenskapliga innehållet i undervisningen

Inom detta område granskas följande:

Eleverna får handledning för att utveckla förståelse. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Undervisningen tydliggör det naturvetenskapliga innehållet för eleverna. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Laborationer och experiment genomförs på ett sådant sätt som ger eleverna förståelse. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

/.../ Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former./.../

2012-01-26

26 (36)

Dnr 400-2011:1842

Riktlinjer

Läraren ska /.../

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, /.../
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
- utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga /.../.

Lgr 11, 3.9–3.11 kursplanerna

Se syftestexten ovan.

/.../Undervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden./.../.

1.5 Elevernas kunskapsresultat följs upp och progression finns

Inom detta område granskas följande:

Elevernas kunskaper i no-ämnena är dokumenterade i elevens IUP och bedömda enligt kunskapskraven i form av ett skriftligt omdöme. (10 kap. 13 § skollagen, Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg).

Lärarens bedömningar av elevernas kunskaper i no-ämnena kommuniceras kontinuerligt till eleverna och minst en gång per termin till vårdnadshavare i utvecklingssamtal. (3 kap. 4 § skollagen, 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 Skola och hem, Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg).

2012-01-26

27 (36)

Dnr 400-2011:1842

Eleverna informeras om vilka kunskapskrav de ska uppnå. (10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.7 Bedömning och betyg).

Det finns strategier, rutiner och beredskap att förbereda alla elever till övergången till grundskolans senare årskurser. (Lgr 11, 2.2 Kunskaper).

Författningsstöd

3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare /.../ ska fortlöpande informeras om elevens /.../ utveckling.

10 kap. 12 § skollagen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och
2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

2012-01-26

28 (36)

Dnr 400-2011:1842

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

9 kap. 2 § skolförordningen

Kunskapskrav ska finnas för:

- Matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt för samhällsorienterade ämnen och för naturorienterade ämnen i årskurs 3.
- Samtliga ämnen utom moderna språk i årskurs 6, och
- Samtliga ämnen i årskurs 9.

Kunskapskraven i årskurs 3 och 6 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev vid slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Läraren ska

- Samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen /.../.

Lgr 11, 2.4 Skola och hem

Riktlinjer

Läraren ska /.../

Samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevernas skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling /.../.

2012-01-26

29 (36)

Dnr 400-2011:1842

Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg

Mål

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa den egna och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Riktlinjer

Läraren ska

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven /.../.

2. Får eleverna en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet?

Inom detta område granskas följande:

Det finns en planering av undervisningen som utgår från och täcker minst alla kunskapsområden i det centrala innehållet. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna*).

Rektorn ser till timplanen och elevens hela skolgång när skolan planerar hur många timmar no-undervisning eleverna får i årskurs 1-3. (*9 kap. 3 § skolförordningen*).

Författningsstöd

10 kap. 4 § skollagen

Undervisningen ska omfatta följande ämnen: /.../ naturorienterande ämnen: biologi, kemi och fysik/.../.

2012-01-26

30 (36)

Dnr 400-2011:1842

10 kap. 8 § skollagen

För varje ämne ska en kursplan gälla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

9 kap. 3 § skolförordningen

I bilaga 1 till skollagen (2010:800) finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan).

Lgr 11, 3 9-11 Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll:

Året runt i naturen

/.../

Kropp och hälsa

/.../

Kraft och rörelse

/.../

Material och ämnen i vår omgivning

/.../

Berättelser om natur och naturvetenskap

/.../

Metoder och arbetssätt

/.../

3. Har skolan ett kvalitetsarbete kring no-undervisningen?

Inom detta område granskas följande

Rektorn ser till att undervisningen i no-ämnena systematiskt och kontinuerligt följs upp och utvecklas i enlighet med de mål som finns för utbildningen. (2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

2012-01-26

31 (36)

Dnr 400-2011:1842

Lärarna har utbildning avsedd för att undervisa i no-ämnena i årskurs 1-3. (för lärare anställda innan 1 juli 2011 gäller 2 kap 3 § 1985 års skollag enligt övergångsbestämmelserna i 33 § lagen om införande av skollagen). För lärare anställda efter 1 juli 2011 gäller 2 kap. 13 § skollagen, 2 kap. 18-19 §§ skollagen, 2 kap. 3-5 §§ Förordning (2022:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor, Lgr 11, 2.8.

Rektorn ser till att lärarnas undervisning inriktas mot den samlade läroplanen. (10 kap 8 § skollagen, 2 kap 34 § skollagen, Lgr 11, 2.8. Kunskaper, Riktlinjer).

Rektorn ser till att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. (2 kap 34 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Författningsstöd

Ansvarsfördelning

2 kap. 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. /.../ ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn /.../ beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn /.../ får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Systematiska kvalitetsarbetet:

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

2012-01-26

32 (36)

Dnr 400-2011:1842

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. /.../

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Lärares utbildning

För lärare som är anställda vid skolan innan den 1 juli 2011 ska enligt övergångsbestämmelsen i införandelagen bestämmelsen om behörighet i 1985 års lag tillämpas.

2 kap. 3 § 1985 års skollag

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning som är avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva

Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

2012-01-26

33 (36)

Dnr 400-2011:1842

33 § lagen om införande av skollagen

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar utbildning för att bedriva undervisning i skolväsendet enligt 2 kap. 13 eller 15 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 ska under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag gälla. /.../ dock längst till utgången av juni 2015.

För lärare som är anställda vid skolan efter den 1 juli 2011 gäller 2010 års skollag.

2 kap. 13 § skollagen

Huvudmännen ska för undervisning använda lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den utbildning som läraren eller förskolläraren ska bedriva.

2 kap. 18 § skollagen

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har den utbildning som krävs enligt 13 § eller ett behörighetsbevis enligt 15 § eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får huvudmannen använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska

- vara lämplig att bedriva undervisningen, och
- i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen./.../.

En person som avses i första stycket får användas för att bedriva undervisning under högst ett år i sänder. /.../.

2 kap. 19 § skollagen

Om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.

2012-01-26

34 (36)

Dnr 400-2011:1842

2 kap. 3-5 §§ Förordning (2022:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor.

Lärares kompetensutveckling

2 kap. 34 § skollagen

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen./.../. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att /.../

- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Arbetet mot läroplanen

2 kap. 34 § skollagen

/.../. Huvudmannen ska se till att förskolelärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

10 kap. 8 § skollagen

För varje ämne ska en kursplan gälla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

2012-01-26

35 (36)

Dnr 400-2011:1842

Författningsstöd för tvärgående kvalitetsgranskning av IT i undervisningen

Används IT-verktyg i no-undervisningen på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala kompetens?

Inledande kommentar: Vid sidan av det nedanstående menar Skolverket att läroplansformuleringar kring medier, uttryckssätt, information och kunskap har en direkt eller indirekt koppling till IT.¹ De relevanta formuleringarna i styrdokumentet går i huvudsak att relatera till utveckling av en mer allmän digital kompetens, snarare än pedagogiska tillämpningar. Eftersom det är fråga om beskrivningar av skolans uppdrag och formulering av läroplansmål/övergripande mål åligger det dock hela skolan att bidra till utvecklingen av denna. Det innebär att användningen av IT-verktyg bör integreras i skolans undervisning och användningen bör då ske så att den stödjer kunskapsuppdraget så som det uttrycks i de mål och riktlinjer som återfinns i såväl läroplan som enskilda kurs- och ämnesplaner.

IT-användningen stödjer elevernas lärande

IT-användningen stödjer utvecklingen av elevernas digitala kompetens

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap

¹ Se Redovisning av uppdraget att bedöma verksamhetens och huvudmäns utvecklingsbehov avseende IT-användningen inom förskola, skola och vuxenutbildning samt ge förslag på insatser. Dnr U2008/8180/S. (Skolverket, 2009)

2012-01-26

36 (36)

Dnr 400-2011:1842

blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

En identisk skrivning återfinns i Lpo 94.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Jämfört med skrivningen i Lpo 94 uttrycker formuleringen ett bredare perspektiv på användningen av IT-verktyg. I Lpo 94 lyder motsvarande formulering: "kan använda informationsteknik som ett verktyg för kunskapssökande och lärande".